Luca Mazzinghi: Libro della Sapienza. Introduzione. Traduzione. Commento

Pontificio Istituto Biblico, Roma, 2020.

Luca Mazzinghi 2020-ban kiadott *Il libro della Sapienza* című monumentális, 848 oldalas műve hiánypótló munka, amely a Bölcsesség könyvének legfrissebb teljes kommentárja, s a kommentár szerzőjét méltán sorolhatjuk a Bölcsesség könyve legjelentősebb kutatói és szakértői közé. A szerző körültekintő ismeretéről tesz tanúságot, hogy dialógusban áll a deuterokanonikus könyvhöz tartozó szakirodalommal, különösen is a korábbi kommentárokkal (pl. Giuseppe Scarpat, Maurice Gilbert, Vilchez Lindez), megfontolva és művébe beépítve, ugyanakkor olykor cáfolva a már meghaladott tudományos eredményeket. A mű tehát kiváló segítséget és alapot ad a kutatni vágyó filológusoknak és biblikusoknak.

A mű egy rövidebb, ugyanakkor annál világosabb bevezetéssel kezdődik, amely elhelyezi a Bölcsesség könyvét annak történelmi és irodalmi kontextusában mint egyetlen szerző által a Kr. e. 1. század vége és a Kr. u. 1. század elején, Alexandriában megalkotott egységes kompozíciót, amely ugyanakkor különböző irodalmi formák sajátosságait is magán hordozza (pl. diatribé, eulógium, szünkriszisz, enkómion, midrási jelleg stb.).

A kommentár a Bölcsesség könyvének a széles körben elfogadott hármas tagolású szerkezeti felosztása alapján halad (Bölcs 1–5; 6–9; 10–19), amely részek mégis szorosan, tervszerű átvezetésekkel összekötve kapcsolódnak egymáshoz. A részletes szerkezeti felbontások az adott fejezetek és egységek részletes elemzésénél találhatók, melyekben a kommentátor az *inclusiok*ra (egy szövegegységet keretező ismétlődő kifejezések) támaszkodik, tekintetbe véve egyéb tematikus és stiláris jellegzetességeket, melyek szintén jelzik a kisebb egységek határait.

A kommentárrészben minden vizsgált szakaszhoz tartozik egy válogatott bibliográfia, amely olykor egy-egy kifejezéshez vagy vershez tartozó kiemelkedő és iránymutató szakirodalmat kínál. Ez nagyban segítheti azokat az olvasókat, akik valamely konkrét perikópa exegézisében kívánnak elmélyedni. Minden hosszabb szakasz elemzése előtt egy szerkezeti áttekintés segíti az olvasót a tájékozódásban, amely feltárja a közvetlen szövegkörnyezetet, majd pedig a vizsgálandó szakasz olasz fordításban olvasható, melyet filológiai megjegyzések követnek. A kommentár erénye, hogy nem pusztán szövegvariánsok listájával, hanem azok jelentőségének magyarázatával, illetve egyéb filológiai párhuzamokkal is szolgál az olasz szerző. Mindez után következik a szoros értelemben vett kommentár, amely különös figyelmet fordít az egyes kifejezéseknek, a bibliai könyv koherenciáját erősítő ún. *flashback*eknek (visszatérő témák), valamint a konkrét ószövetségi és Biblián kívüli utalásoknak s áthallásoknak, melyekből a szöveg felépül. Ezt a szoros olvasatot olykor meg-megszakítják a kisebb betűvel szedett kitérők, például az isteni filantrópiáról, az uralkodó ideális képéről stb. Egy-egy szakasz zárásánál pedig szintézis is megfogalmazódik, amely a mikrofilológia után madártávlatból közelít a szöveghez kiemelve a jelentős témákat és téziseket.

A műben széles spektrumon tárul fel az olvasó előtt a Bölcsesség könyvének kulturális, történelmi és irodalmi kontextusa. A kommentár már a bevezetőben felvázolja a Bölcsesség könyvének hátterében meghúzódó hagyományokat, melyek valamilyen módon hathattak az alexandriai szerzőre, ugyanakkor mindez mélyreható és pontos filológiai elemzés keretében, részletekbe menően is kibomlik a kommentárrészben, és felhívja a figyelmet a konkrét párhuzamokra és a le-